

EDUSKUNNAN VASTAUS 92/2003 vp

Hallituksen esitys keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen ja keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen varauman peruuttamisen hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen ja keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen varauman peruuttamisen hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 31/2003 vp).

Valiokuntakäsittely

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 4/2003 vp).

Päätös

Eduskunta on

antanut suostumuksensa siihen, että Suomi antaa 9 artiklan 6 kohdan mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan artiklan 1 kohdassa tarkoitettun sopimuksen tekemiseen vaaditaan artiklan 3 kohdassa tarkoitettu suostumus, jos siirrettävä henkilö on Suomen kansalainen,

antanut suostumuksensa siihen, että Suomi tarvittaessa antaa yleissopimuksen 27 artiklan 5 kohdan mukaisen ilmoituksen,

jonka mukaan ennen yleissopimuksen kansainvälistä voimaantuloa Suomi soveltaa yleissopimusta suhteissaan muihin samanlaisen ilmoituksen antaneisiin jäsenvaltioihin,

hyväksynyt Brysselissä 29 päivänä toukokuuta 2000 keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen,

hyväksynyt Strasbourgissa 20 päivänä huhtikuuta 1959 tehdyn keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 30/1981) 11 artiklaan tehdyn varauman peruuttamisen.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että valvottua läpilaskua koskevat säännökset valmistellaan ja annetaan eduskunnan käsiteltäviksi mahdollisimman pian.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Yleissopimuksen voimaansaattaminen

Brysselissä 29 päivänä toukokuuta 2000 keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tiedoksiantojen suorittaminen postitse

Suomen toimivaltainen viranomainen suorittaa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannon Euroopan unionin toisen jäsenvaltion sekä Islannin ja Norjan alueella oleskeleville henkilöille postitse siten kuin yleissopimuksen 5 artiklassa määrätään noudattaen soveltuvien osin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun säännöksiä.

Yleissopimuksen 5 artiklan mukaiseen menettelyyn sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 26 a ja 51 §:ää, kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (4/1994) 15 §:n 3 momenttia ja 28 §:ää sekä oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskettomuudesta eräissä tapauksissa annettua lakia (11/1994).

3 §

Toisen jäsenvaltion virkamiehen oikeus peitetointaan ja valeostoihin Suomessa

Suomen toimivaltaisen viranomaisen kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain mukaisesti hyväksymän oikeusapupyynnön nojalla Euroopan unionin toisen jäsenval-

tion toimivaltaiselle virkamiehelle voidaan antaa Suomen alueella oikeus suorittaa rikoksen selvittämiseksi peitetointia ja valeostoja pakkokeinolain (450/1987) 6 luvun 7 §:n sekä poliisilain (493/1995) 28 §:n, 31 a §:n 1 momentin, 31 b §:n 1 momentin ja 32 a §:n mukaisesti. Vastaava oikeus voidaan antaa Euroopan unionin toisen jäsenvaltion virkamiehelle myös Suomen toimivaltaisen viranomaisen kysymyksessä olevalle jäsenvaltiolle esittämän oikeusapupyynnön perusteella.

Suomen alueella 1 momentin mukaisesti toimivalle Euroopan unionin toisen jäsenvaltion virkamiehelle voidaan antaa oikeus kantaa asetta, jos se on välttämätöntä suoritettavan toiminnan luonteen vuoksi. Asetta on oikeus käyttää vain rikoslain (39/1889) 4 luvun 4 §:n mukaisessa hätävarjelutilanteessa. Päätöksen oikeudesta kantaa asetta tekee päällystään kuuluva poliisimies.

4 §

Telekuuntelun tai televalvonnan teknistä toteuttamista koskevien pyyntöjen täyttäminen kuuntelun kohteen ollessa muualla kuin Suomessa

Yleissopimuksen 18 artiklan 2 kohdan a tai c alakohdassa tarkoitettujen telekuuntelun tai televalvonnan teknistä toteuttamista koskevien pyyntöjen täyttämisestä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on suostuttava pyynnön täyttämiseen, kun pyynnön esittänyt jäsenvaltio on toimittanut yleissopimuksen 18 artiklan 3 kohdassa tarkoitettut tiedot ja kolmas jäsenvaltio, jossa telekuuntelun tai televalvonnan kohde mahdollisesti on, on saa-

nut yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisen ilmoituksen.

Menettelyssä noudatetaan soveltuvin osin pakkokeinolain 5 a luvun 8 ja 9 §:ää, 11 §:n 1 momenttia sekä 14 ja 15 §:ää.

5 §

Kuuntelukieltaja koskevien ehtojen asettaminen telekuuntelua koskeviin päätöksiin

Kun tuomioistuin yleissopimuksen 18 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tai 20 artiklassa tarkoitettujen telekuuntelua koskevien pyyntöjen osalta tekee pakkokeinolain 5 a luvun 5 §:n mukaisesti lupaa koskevan päätöksen, sen on asetettava ehto, jonka mukaan pyynnön esittäneen jäsenvaltion viranomaisen tulee noudattaa pakkokeinolain 5 a luvun 10 §:n 1 momentin säännöksiä. Lisäksi tuomioistuimen on asetettava telekuuntelun kohteena olevan henkilön oikeusturvan kannalta tarpeelliset ehdot.

6 §

Toisen jäsenvaltion Suomessa suorittamaa telekuuntelua ja televalvontaa koskevat ilmoitukset

Yleissopimuksen 20 artiklan mukaiset ilmoitukset vastaanottaa ja esittää keskusrikospoliisi. Ilmoituksen vastaanotettuaan keskusrikospoliisiin tulee toimittaa asia viipymättä tuomioistuimen ratkaistavaksi.

7 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että tätä lakia sovelletaan ennen yleissopimuksen kansainvälistä voimaantuloa Suomen ja yleissopimuksen 27 artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen ilmoituksen antaneen jäsenvaltion välillä.

Laki

kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa 5 päivänä tammikuuta 1994 annetun lain (4/1994) 2 §, 9 §:n 1 momentti, 11 §, 17 §:n 1 momentti sekä 23 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 23 §:n 1 momentti laissa 406/1995, sekä

lisätään lain 8 §:ään uusi 4 momentti ja lakiin uusi 25 b § seuraavasti:

2 §

Soveltamisalan rajoitukset

Tämän lain soveltamisalaan ei kuulu:

1) rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen; eikä

2) kansainvälinen yhteistoiminta rangaistusten täytäntöönpanossa, vapausrangaistukseen tuomittujen siirtäminen ja ehdolliseen rangaistukseen tuomittujen sekä ehdonalaiseen vapautteen päästettyjen henkilöiden valvonnan siirtäminen ja sakkorangaistuksen, menettämisseuraamuksen tai muun tuomitun seuraamuksen täytäntöönpano.

8 §

Kieli ja käännökset

Oikeusapupyynnön perusteella toimitettavassa kuulemisessa voidaan käyttää vierasta kieltä, jos kuultava sitä pyytää tai toimivaltaisen viranomaisen mielestä se on muutoin perusteltua, eikä vieraan kielen käyttö vaaranna asiaan osallisten oikeuksia tai oikeusturvaa.

9 §

Pyynnön toimeenpano

Oikeusapupyynnön täyttämässä on noudatettava Suomen lain mukaista menettelyä, jollei tässä laissa toisin säädetä. Oikeusapupyynnön on täytettävä viipymättä ja oikeusapupyynnön toimeenpanossa on, mikäli mahdollista, noudatettava pyynnössä esitettyjä tai siitä muutoin ilmeviä määräaikoja.

11 §

Pyynnössä esitetyn erityisen menettelyn noudattaminen

Jos oikeusapupyynnössä pyydetään erityisen muodon tai menettelyn käyttämistä, pyyntöä on noudatettava, jollei se ole Suomen lainsäädännön peruseriaatteiden vastaista eikä asiasta ole

erikseen toisin säädetty tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu.

Jos pyyntöä ei voida täyttää noudattaen pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, on tästä viipymättä ilmoitettava pyynnön esittäneen vieraan valtion viranomaiselle sekä samalla mainittava edellytykset, joilla pyyntö voitaisiin täyttää, ja tiedusteltava, onko pyyntö näillä edellytyksillä pantava täytäntöön.

3 luku

Erinäiset säännökset oikeusavun antamisesta

17 §

Tiedoksiannon toimittaminen

Asiakirjan tiedoksianto toimitetaan noudattaen sitä menettelyä, jota Suomen lain mukaan on vastaavan asiakirjan tiedoksiannossa noudatettava, taikka noudattaen pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, jos tätä ei voida pitää Suomen lainsäädännön peruseriaatteiden vastaisena. Asiakirjan tiedoksiannosta on annettava todistus, josta tulee käydä ilmi tiedoksiannon aika, paikka ja tapa sekä se, kenelle asiakirja on annettu tiedoksi ja kenelle asiakirja on jätetty.

23 §

Pakkokeinojen käyttäminen todisteiden hankkimiseksi ja menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi

Vieraan valtion viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön perusteella voidaan todisteiden hankkimiseksi panna toimeen etsintä ja takavarikko, suorittaa telekuuntelua, televalvontaa, teknistä tarkkailua, peitetointia ja valeostoja sekä ottaa henkilötuntomerkit, jos tätä on pyydetty oikeusapupyynnössä taikka se on välttämätöntä oikeusapupyynnön toimeenpanemiseksi.

Pakkokeinojen käyttämisen edellytyksiin ja niitä käytettäessä noudatettavaan menettelyyn

on sovellettava, mitä tämän lain 15 §:n 1 momentissa ja pakkokeinolaissa säädetään.

25 b §

Vastuu ulkomaalaisen virkamiehen aiheuttamasta vahingosta

Kansainvälisen sopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen nojalla tarkkailu-, takaa-ajo- tai esitutkintatehtävissä taikka Suomen viranomaisen hyväksymän oikeusapupyynnön no-

jalla edellä mainituissa tai muissa tehtävissä toimiva ulkomaalainen virkamies, joka aiheuttaa vahinkoa virkatehtävissään Suomen alueella, rinnastetaan korvausvelvollisuutta määrättäessä suomalaiseen virkamieheen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa Suomesta vieraaseen valtioon tai vieraasta valtiosta Suomeen.

2 §

Suhde muihin lakeihin ja kansainvälisiin velvoitteisiin

Vapautensa menettäneen henkilön väliaikaiseen siirtämiseen sovelletaan tämän lain säännösten lisäksi soveltuvin osin, mitä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa (4/1994) säädetään.

Tämän lain säännösten estämättä vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä on lisäksi voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai Suomea sitovissa kansainvälisissä velvoitteissa määrätään.

3 §

Toimivaltainen viranomainen

Tässä laissa tarkoitetun kansainvälisen oikeusavun antamisesta tai pyytämisestä päättää oikeusministeriö.

4 §

Väliaikainen siirtäminen vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä

Suomessa vapautensa menettäneenä oleva henkilö voidaan vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä väliaikaisesti siirtää kyseiseen vieraaseen valtioon, jos hänen henkilökohtainen läsnäolonsa on vieraassa valtiossa tarpeen rikosasioissa muuten kuin oikeudenkäynnissä vastaajana.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta siirtämisestä voidaan kieltäytyä kansainvälisestä oikeus-

avusta rikosasioissa annetussa laissa säädettyjen kieltäytymisperusteiden lisäksi, jos:

1) vapautensa menettäneen henkilön läsnäolo on tarpeen Suomessa vireillä olevassa rikosasiassa;

2) siirtäminen saattaisi pidentää vapaudenmenetystä, jollei siirtämiselle ole erityisen painavia syitä; tai

3) muu pakottava syy on esteenä siirtämiselle.

Jos vieraan valtion viranomaisella on pyytänyt kyseisessä vieraassa valtiossa vapautensa menettäneenä olevan henkilön väliaikaista siirtämistä Suomeen, pyyntöön voidaan suostua, jos hänen henkilökohtainen läsnäolonsa Suomessa on tarpeen rikosasiassa muuten kuin oikeudenkäynnissä vastaajana.

5 §

Väliaikaista siirtämistä koskeva oikeusministeriön pyyntö

Oikeusministeriö voi pyytää vieraan valtion viranomaiselta kyseisessä vieraassa valtiossa vapautensa menettäneenä olevan henkilön väliaikaista siirtämistä Suomeen, jos hänen henkilökohtainen läsnäolonsa on Suomessa tarpeen rikosasiassa muuten kuin oikeudenkäynnissä vastaajana.

Oikeusministeriö voi myös pyytää vieraan valtion viranomaiselta Suomessa vapautensa menettäneenä olevan henkilön siirtämistä Suomesta kyseiseen vieraaseen valtioon, jos hänen henkilökohtainen läsnäolonsa vieraassa valtiossa on tarpeen rikosasiassa muuten kuin oikeudenkäynnissä vastaajana.

Suomessa vapautensa menettäneenä olevan henkilön väliaikaista siirtämistä vieraaseen valtioon ei saa pyytää, jos siirtäminen saattaisi pidentää henkilön vapaudenmenetystä, ellei siirtämiselle ole erityisen painavia syitä tai jos jokin muu pakottava syy on esteenä väliaikaiselle siirtämiselle.

6 §

Kauttakuljetus

Oikeusministeriö voi, ottaen huomioon mitä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 12 ja 13 §:ssä säädetään, antaa luvan siihen, että vieraasta valtiosta toiseen vieraaseen valtioon siirrettävä henkilö saadaan kuljettaa Suomen kautta.

7 §

Suostumus

Suomen kansalaista ei saa siirtää 4 ja 5 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa tai kuljettaa Suomen kautta 6 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa ilman hänen suostumustaan väliaikaista siirtämistä koskevaan menettelyyn tai kauttakuljetukseen. Suostumusta ei voi peruuttaa 4 §:n 3 momentissa, 5 §:n 1 momentissa ja 6 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

Myös muun kuin Suomen kansalaisen siirtäminen muuhun kuin Euroopan unionin jäsenvaltioon 4 §:n 1 momentissa ja 5 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa edellyttää siirrettävän henkilön suostumusta.

Tässä pykälässä tarkoitettu suostumus on annettava kirjallisena.

8 §

Ehdot ja edellytykset

Sovittaessa vieraan valtion kanssa henkilön väliaikaisesta siirtämisestä on samalla sovittava ajankohdasta, jolloin henkilö on viimeistään palautettava.

Siirrettäessä henkilö Suomesta on pyynnössä tai suostumuksessa asetettava ehdoksi soveltuvin osin se, mitä oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa annetussa laissa (11/1994) säädetään sekä soveltuvin osin, mitä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 22 §:ssä säädetään henkilön kieltäytymisoikeudesta.

Pyynnössä tai suostumuksessa voidaan asettaa myös muita tarpeellisia ehtoja.

Aika, jonka henkilö on väliaikaisen siirtämisen johdosta vapautensa menettäneenä, on Suomessa luettava henkilön hyväksi niin kuin rikoslain (39/1889) 6 luvun 13 §:ssä säädetään.

9 §

Erinäiset menettelyä koskevat säännökset

Ennen kuin oikeusministeriö päättää siirtää henkilön tai pyytää henkilöä siirrettäväksi Suomesta vieraaseen valtioon, sen on varattava siirrettävälle henkilölle tilaisuus tulla kuulluksi.

Suomesta vieraaseen valtioon siirrettävälle henkilölle on varattava tilaisuus käyttää oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua avustajaa 1 momentissa tarkoitettua kuulemisessa sekä 10 §:ssä tarkoitettua tuomioistuinkäsittelyssä. Oikeusministeriö määrää avustajan siirrettävän henkilön pyynnöstä ja suorittaa valtion varoista laskun perusteella avustajalle kohtuullisen korvauksen.

Suomeen siirretty tai Suomen kautta kuljetettava henkilö on pidettävä säilössä, jollei vieras valtio, josta henkilö on siirretty, pyydä hänen vapauttamistaan. Säilössä pitämisessä on soveltuvin osin noudatettava, mitä tutkintavankeudesta annetussa laissa (615/1974) säädetään.

Henkilön koskemattomuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskematto-

muudesta eräissä tapauksissa annetussa laissa säädetään.

10 §

Muutoksenhaku

Suomesta vieraaseen valtioon siirrettävä henkilö voi valittaa säilyttämispaikkakuntansa käräjäoikeuteen oikeusministeriön 4 §:n 1 momentin ja 5 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä, joka koskee tässä laissa tarkoitetun oikeusavun antamista tai pyytämistä. Valitus on tehtävä seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Oikeusministeriötä on kuultava asiassa. Asian käsittelyssä on muuten noudatettava soveltuvin osin, mitä pakkokeinolaissa (450/1987) säädetään vangitsemisasian käsittelystä.

Siirrettävä henkilö saa kuitenkin valittaa käräjäoikeuden päätöksestä siten kuin muutoksenhausta käräjäoikeuden ratkaisuun säädetään. Käräjäoikeuden päätöksestä tehty valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä käräjäoikeus tai muutoksenhakutuomioistuin toisin määrää.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 9 päivänä tammikuuta 1998 annetun ampuma-aselain (1/1998) 17 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 601/2001, uusi 2 momentti seuraavasti:

17 §

Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Tämä laki ei myöskään koske keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain (/) 3 §:n nojalla Suo-

men alueella toimiville Euroopan unionin toisen jäsenvaltion virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta ja hallussapitoa.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Laki

viestintämarkkinalain 95 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä toukokuuta 2003 annetun viestintämarkkinalain (393/2003) 95 § seuraavasti:

95 §

Teleyrityksen velvollisuus varustaa järjestelmänsä telekuuntelua ja televalvontaa varten

Teleyrityksen on varustettava viestintäverkkonsa ja viestintäpalvelunsa sellaisilla teknisillä apuvälineillä ja ominaisuuksilla, että pakkokeinolaissa (450/1987), poliisilaissa (493/1995) ja

Brysselissä 29 päivänä toukokuuta 2000 keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyssä yleissopimuksessa tarkoitettu telekuuntelu ja televalvonta on mahdollista suorittaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2003